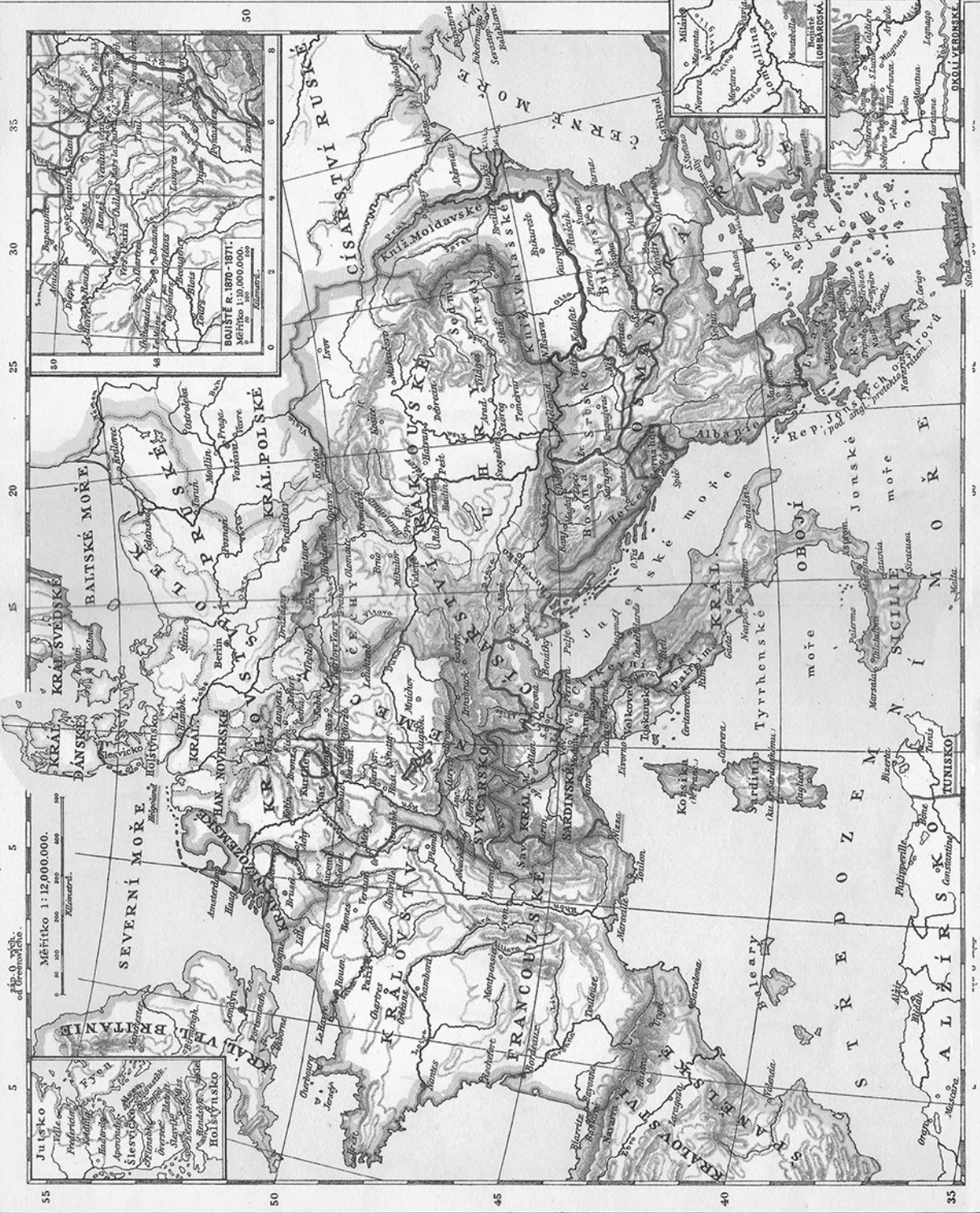

D U Š A N U H L Í Ř

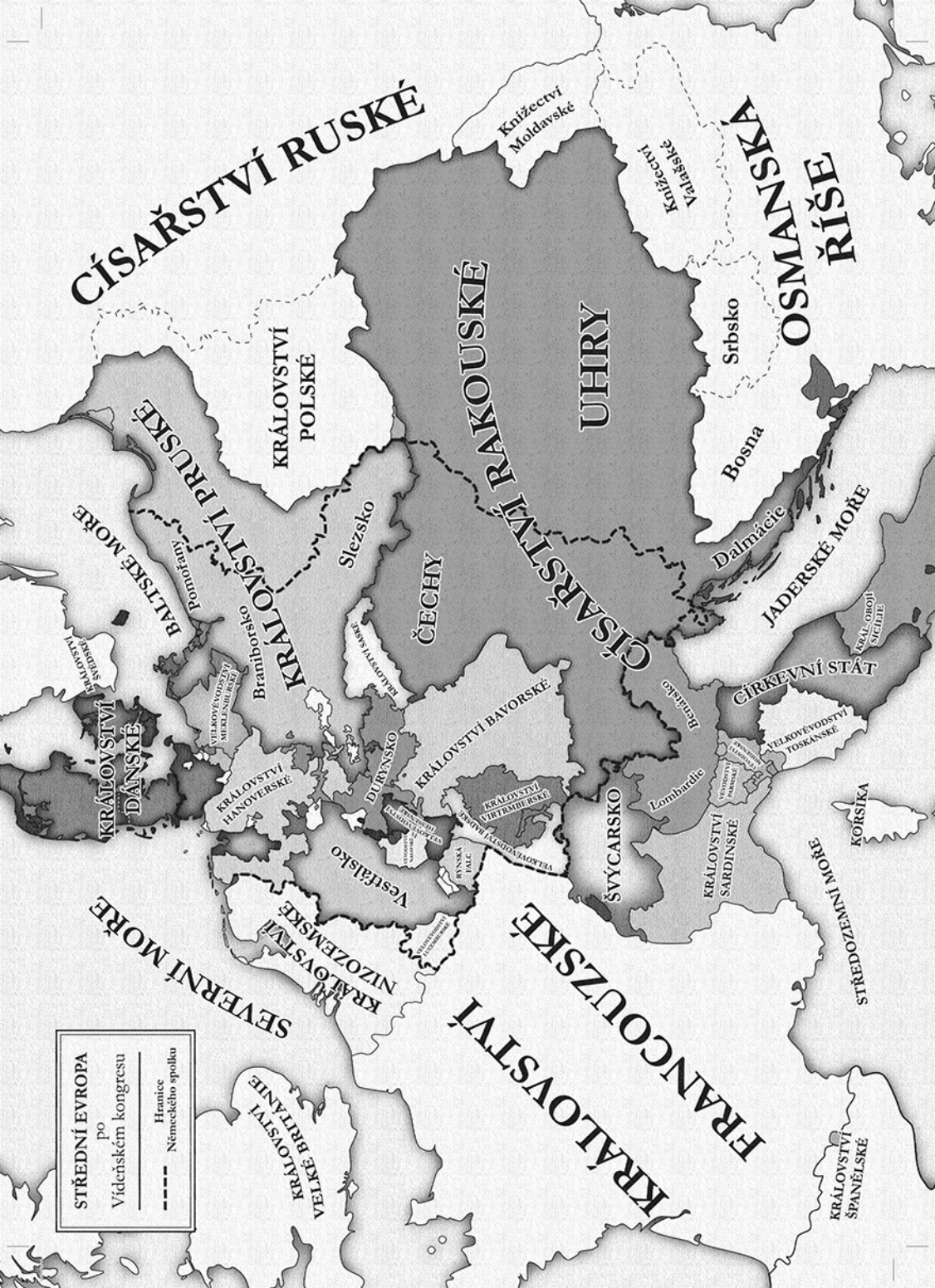
ČAS
KONGRESŮ
A TAJNÝCH
SPOLEČNOSTÍ

škř. 0. vřel.
of územnívřel.
Měřitko 1:12000.000.
Kilometr.
0 100 200 300 400

BOUISTĚ R. 1870-1871.
Měřitko 1:500.000.000.
Kilometr.
0 2 4 6 8

CÍSAŘSTVÍ RUSKÉ

**OSMANSKÁ
ŘÍŠE**

KRÁLOVSTVÍ PRUSKÉ
Pomořany
Slezsko
Branišovsko

UHRY
CÍSAŘSTVÍ RAKOUSKÉ
ČECHY
Dolní Rakousy
Království Bavorské
Království Württemberské
Království Saska
Království Prusko
Království Hanoverské
Dukovansko
Království Vestfálsko
Království Nizozemské
Království Velké Británie

**OSMANSKÁ
ŘÍŠE**
Křiževci Valašské
Křiževci Moldavské
Srbsko
Bosna
Dalmácie
Jaderské moře
Církevní stát
Království Sicílie

KRÁLOVSTVÍ DÁNSKÉ
Království Švédsko
Velkovévodství Saska
Velkovévodství Sasko
Království Španělské
Korsika
Středozemní moře

FRANCOUZSKÉ
Království Francouzské
Království Sardinské
Švýcarsko
Lombardie
Korsika
Středozemní moře

FRANCOUZSKÉ
Království Španělské
Korsika
Středozemní moře

STŘEDNÍ EVROPA
po
Vídenském kongresu

— Hranice
- - - Německého spolku

D U Š A N U H L Í Ř

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

Copyright © Dušan Uhlíř, 2017

Cover © Lukáš Tuma, 2017

Czech Edition © Nakladatelství Epoque, Praha 2017

ISBN 978-80-7557-472-5 (pdf)

Obsah

Úvodem

Vídeňský kongres – slavnost vítězů

Talleyrand na scéně

Svatá aliance

Kočí Evropy

Pod bílým praporem Bourbonů

Jak zemřel Napoleon?

Pěkný malý kongres

Německá otázka

Dýka mstitelova

Karlovarské dekrety

Austria infelix

Itálie je jen zeměpisný pojem

Dobří bratřenci karbonáři

Neapol v revoluci

Od Opavy k Lublani

Inter arma ...

Ve stínu Špilberku

Riegův pochod

Bouře na Balkáně

Verona a konec systému kongresů

Neklidné ostrovy

Železná bašta Romanovců

Ještě Polsko nezhybnulo ...

Děkabristé

Do nové revoluce

Výběr z použitých pramenů a literatury

Úvodem

Více než dvě desetiletí válek s revoluční a napoleonskou Francií zanechala Evropu zpustošenou a vyčerpanou. Dostavilo se vyčerpání fyzické i psychické. Vládcové vítězných států protinapoleonské koalice dospěli k přesvědčení, že do budoucna je nutné zabránit dalším zničujícím konfliktům a vyhnout se válkám za každou cenu. Měli nejlepší vůli nastolit epochu bez válek. Se stejným přesvědčením vstupovali do mírových jednání, ke kterým došlo na podzim 1814 ve Vídni, i jejich diplomaté, jimž připadla úloha dát poválečné Evropě novou podobu. Hlavní slovo měli přitom diplomaté zastupující pět velmocí: Rusko, Rakousko, Prusko, Velkou Británii a také Francii. Ti především rozhodli s odvoláním na zásadu legitimity o navrácení území a moci těch vladařů, které vyhnala z jejich trůnů revoluce a Napoleonovo císařství. Heslem dne se stala Restaurace, tedy program obnovy absolutní moci tradičních královských dynastií i řady menších feudálních vládců. Nešlo o úplný návrat do stavu před Francouzskou revolucí, protože tento návrat v důsledku změn, jimiž prošla Evropa od roku 1789, nebyl možný. Přitom byli tito mužové vedeni snahou potlačit pokušení vítězů využít nastalé příležitosti k jednostranným územním ziskům. V tomto směru byla mírová jednání méně úspěšná, protože narazila na rozpínavost Ruska a Pruska, kterou se diplomacie Rakouska, Británie a Francie aspoň snažila mírnit. Při hledání záruk míru našli diplomaté řešení v evropské rovnováze sil, která usilovala o to, jak najít takové rozložení mocenských sil, aby žádný stát nezesílil natolik, že by ohrožoval druhé. Obratné diplomacii se nakonec podařilo vytvořit konzervativní politický systém, který převládl v letech 1815–1830.

Ten přinesl evropským zemím dlouhodobý mír a dočasnou stabilitu. Bylo to poprvé v dějinách, kdy pero civilních diplomatů získalo převahu nad zbraněmi vojáků a prosadilo se bez jejich přímé účasti. Tady je třeba hledat kořeny moderní diplomacie. Jejými představiteli na mírovém kongresu ve Vídni byli v první řadě renomovaní vyslanci velmocí, jejichž jména vstoupila do dějin politiky a diplomacie:

rakouský ministr kníže Metternich, francouzský zástupce vévoda Talleyrand, britský ministr lord Castlereagh a pruský kancléř kníže Hardenberg. Není náhodou, že jejich život, dílo a pracovní metody se zájmem studují nejen historikové, ale i politici a diplomaté až do našich časů.

Mír, který vzešel z Vídeňského kongresu, byl konzervativním mírem, jenž důsledně lpěl na stavu, jehož bylo v závěru kongresu dosaženo. Byl ovšem nastolen za cenu potlačování občanských svobod a omezování základních lidských práv. Vlády vítězných velmocí stejně jako státy vzešlé z Restaurace zaujaly krajně konzervativní stanovisko a přiklonily se k absolutistické formě vlády. Důsledně hlídaly stav vzešlý ze závěrů mírového kongresu, a to za použití policejního aparátu a nakonec i vojska. Hlas opozice byl umlčován a žádná politická změna, tím méně revoluce, nebyla připuštěna. Politický vývoj se zastavil.

Je pochopitelné, že tato doba bez válečných konfliktů a bez fungující opozice hromadila vnitřní pnutí ve státech ponapoleonské Evropy a toto napětí pak hledalo a nacházelo průchod v podobě spiknutí, vzpour a revolt. Konzervativní vlády se jim snažily předcházet, a pokud někde propukly, hleděly je rychle potlačit a lokalizovat tak, aby nepřerostly v mezinárodní krizi. Opozice byla nucena stáhnout se do ilegality a odtud vést svůj zápas proti konzervativním absolutistickým režimům. Zakládá tajné revoluční spolky a organizace, jež se zpravidla halí do hávu mystických rituálů a podivných obřadů, pod nimiž se skrývají jejich pravé cíle. Jsou neseny duchem romantismu, kterým žije celá tato doba.

Většina opozičních sil se hlásí k liberalismu a volá po liberálních reformách. Liberalismus to je ideologie svobody jednotlivce a její stoupenci se dovolávají základních občanských práv a svobod, které ve svém souhrnu proklamovala již *Deklarace práv člověka a občana* na samém počátku Francouzské revoluce. Cílem politické agitace liberálů bylo zbavit jednotlivce kontroly ze strany vlády, vyhlásit konstituci, která by skoncovala s absolutismem a nastolila konstituční monarchii s volenými zastupitelskými orgány. Někteří zašli ještě dál, když vyzývali k vyhlášení republiky třeba i cestou nové revoluce. Tito radikálové již překročili hranice liberalismu a stali se hlasateli

revolučního radikalismu, jenž se v průběhu let stále více hlásil o slovo.

Francouzská revoluce zrodila myšlenku nacionalismu, kdy se celý francouzský národ sjednotil v boji proti starým pořádkům a prohlásil se za nositele svobody pro celé lidstvo. Moderní nacionalismus má tak svůj původ ve Francouzské revoluci. V zemích, jež byly ovládnuty a okupovány Napoleonem a jeho armádami, naopak vznikl nacionalismus, který byl reakcí na francouzský diktát. Probudil národní cítění podmaněných národů a vyvolal osvobozenickou válku Rusů, Němců, Španělů, Italů, Portugalců proti cizím vetřelcům. Ovládl i menší národy, jež žily ve státních útvarech pod cizí nadvládou. Nacionalismus v zásadě vycházel z vnitřního přesvědčení, že Evropa uspořádaná podle národnostních hledisek bude zdravější a životaschopnější než ta, kde žijí nesvobodné národy pod cizí nadvládou.

Vládnoucí režimy se postavily proti těmto novým proudům. Jejich ideologií se stal konzervatismus, filozofie vládnoucích vrstev ovládaných odporem k reformním snahám, odmítáním společenských změn a především strachem z revoluce. Aby byl po Vídeňském kongresu zachován status quo, dohodli se zástupci velmocí na tom, že se čas od času budou scházet jejich diplomatictí zástupci na menších mezinárodních diplomatických kongresech. Ty měly být svolávány, jakmile by nastaly okolnosti vedoucí k narušení nastoleného pořádku. Vzešla z nich opatření, která měla vést k nápravě a potlačení místních revolt za použití ozbrojených sil. Tak se postupně scházely kongresy v Cáchách (1818), v Opavě (1820), v Lublani (1821) a ve Veroně (1822). Posledním kongresem měl být kongres v Petrohradu, který se však již neuskutečnil, neboť se dosavadní alianční systém odchodem Velké Británie rozpadl.

Opozice pracující v ilegálně mezitím dosáhla vysokého stupně organizovanosti. Jejimi nástroji se staly tajné společnosti, které se připravovaly na svržení stávajících režimů a převzetí moci liberály. Mohlo k tomu dojít jen násilnou cestou, protože panující vlády nebyly ochotny k ústupkům. Většina z nich převzala formu, jež tu více, tu méně vycházela z organizačních a rituálních prvků společnosti svobodných zednářů. Svobodní zednáři byli uzavřeným společenstvím lidí, jehož cílem bylo pěstovat u svých členů čisté lidství,

světoobčanství a ušlechtilé myšlení. Zednářství bylo produktem osvícenského myšlení a stalo se také jedním z instrumentů, které uváděly osvícenské myšlenky do praxe. Tento kosmopolitní řád filozofické a filantropické povahy se vyznačoval úctou k svobodě jednotlivce, k vzdělání jako prostředku šíření pokroku a v prosazování náboženské tolerance. Věřil v lidskou vzájemnost, v morální zdokonalování člověka, s nímž musel začít každý z členů sám u sebe a působit v tomto směru na své okolí. Své humanitární poslání plnil budováním špitálů, sirotčinců, starobinců a jiných charitativních organizací, podporou školství, zakládáním vědeckých akademií, debatických salonů a jím podobných institucí. Plnil v zásadě úkoly morální a výchovné povahy. Bojoval proti nesvobodě v jakékoli formě, a proto si vysloužil nepřátelský postoj ze strany katolické církve i většiny panovnických dvorů. Byl také z jejich strany pronásledován. Přesto se zednářství šířilo a stalo se v druhé polovině 18. století velkou módou mezi vzdělanci z řad měšťanstva a šlechty. V zednářských lóžích praktikovali náboženskou toleranci. Scházeli se tu bez rozdílu katolíci i protestanti, mezi nimi přes papežské zákazy četné osoby duchovního stavu, v pozdějších letech přijímali mezi sebe i Židy. V zednářství se sice objevovaly různé směry, některé dokonce se sklonem k okultním a

Výjev z práce zednářských lóží na konci 18. století.

esoterickým naukám, ale základní morální principy jim byly společné. Zednářství však vždycky vystupovalo jako společnost nepolitická. Tak tomu bylo až do převratných dob, jež přinesla Francouzská revoluce. V několika absolutistických státech se zednáři dostali na černou listinu a byli vystaveni perzekuci. Část jejich členstva se rozešla, aby unikla pronásledování a došlo k „uspání“ lóží až do příznivějších časů. Ostatní přežívali v utajení. Společnost, dříve spíš jen diskrétní a nikoli tajná, se teď musela skrývat v ilegalitě a volit konspirativní prostředky. V takovém stavu se nacházelo zednářství i v době Restaurace po Vídeňském kongresu.

Za změněné situace se řada zednářských lóží zpolitizovala. Začleňují se mezi opoziční síly a stávají se buňkami odporu proti absolutistickým vládám. Leckde se proti původním zednářským zásadám prosadí i národní program. Jako hlavní síly opozice se však formují nové radikálnější revoluční společnosti a sekty, které si osvojily způsob organizace, spiklenecké formy a rituály inspirované jen vzdáleně zednářským vzorem. Většinou začínaly na zednářském základu, ale později v zájmu vysloveně politických cílů většinou opouštějí zednářské symboly a formy jako zbytečný balast. Tyto tajné společnosti přizpůsobují své obřady vlastním potřebám a vlastním zájmům politickým a nacionálním. To je případ německého Tugendbundu, italských a francouzských karbonářů, španělských radikálních spolků, řecké *Filiki Eterie*, polských revolučních organizací i ruských děkabristů.

Typickým jevem let 1815 až 1830 je, že jádro radikálních opozičních sil se soustřeďuje v armádách, které měly být hlavními oporami absolutistických režimů. Namísto toho narůstá ve vojsku nespokojenost s vládnoucími poměry, jež nachází řešení v zakládání vojenských tajných spolků připravujících ozbrojené převraty. Jejich cílem je vyhlášení konstituce, svolání parlamentu a zavádění dalších liberálních reforem. Výsledkem jejich konspirativní činnosti je řada vojenských povstání a revolucí, jež propukají v zemích jižní a východní Evropy, označovaných v dobové terminologii jako „pronunciamientos“.

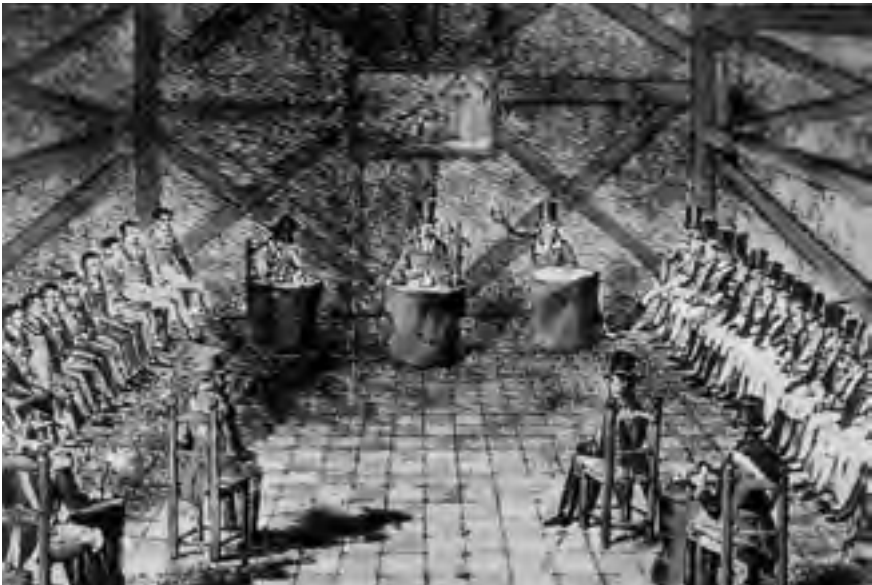
Španělský výraz „pronunciamiento“, znamenající asi tolik jako „prohlášení, revoluční vystoupení“, se vžil jako označení vlny vojenských liberálních revolucí, jež postupně prošly Evropou od

Pyrenejského poloostrova přes Itálii až po Polsko a carské Rusko. Do armád vstoupilo v průběhu napoleonských válek mnoho nadšenců z řad vzdělaných vrstev a tito intelektuálové šlechtického nebo měšťanského původu v pozicích důstojníků vnesli do vojska nového ducha. Obecně vzato mění se armády i co do složení mužstva. Vojenské odvody přivádějí do vojska lidový živel, a tak se dosavadní feudální žoldnéřské armády mění v armády masové a také se do značné míry demokratizují. Mladé důstojnické kádry vedené vlasteneckým zápallem a romantickým nadšením šly do boje za osvobození své vlasti od francouzských okupantů. Za svých tažení poznávají jiný svět a vracejí se do svých domovů nespokojeni s reakčními poměry, které se s podporou konzervativních velmocí mezitím v jejich zemi upevnily. Mladí rebelové reagují téměř okamžitě a usilují o radikální změnu. Zakládají ve vojsku konspirační síť tajných společností plných odhodlání jít do vzpoury. V zemích, kde ještě nevznikla silná buržoazie jako politická síla, tvoří právě revoluční buňky v armádě element, který ji má nahradit a nastolit konstituční liberální režim a prosadit základní občanská práva. Tento proces má sice v jednotlivých zemích různé formy, ale v jádru vyvolává shodné revoluční jevy, což nás opravňuje řadit je do jednoho historického proudu. Každý z těchto revolučních výbuchů, jež propukají během dvacátých let 19. století, pomáhá likvidovat zbytky feudální společnosti a jejích institucí a posouvá společenský vývoj směrem k nastupující éře kapitálu.

Koncert evropských velmocí sdružených ve Svaté alianci však nehodlá přihlížet narůstání radikalismu a vzrůstajícímu nebezpečí revoluce. Po vzájemné dohodě jsou rozhodnuty zasáhnout vojensky. Za tím účelem jsou svolávány menší diplomatické kongresy, jež mají rozhodnout o vojenské intervenci proti rebelům. Přes počáteční úspěch končí revoluční převraty nakonec porážkou s těžkými následky pro poražené.

A české země? Politicky neprobuzené žily na okraji tohoto dění, zatím nezasažené „infekcí“ liberalismu. Sevřené v rámci habsburské monarchie do krunyře byrokratického policejního systému byly nepřipravené na samostatný politický život. Česká a moravská společnost – tehdy ještě chápaná v územním a nikoli nacionálním smyslu – byla v politickém ohledu nepřipravená a vcelku pasivní, což ovšem

nebylo zdaleka jen českou zvláštností. Byla poznamenána zakřiknutostí, opatrností a loajalitou k vládnoucí dynastii. Přesto nezůstala ušetřena důsledků revolučního kvasu, který sem doléhal zvenčí. Země české koruny tvořily totiž zázemí habsburské moci, byly svého druhu zadním dvorkem spletité císařské politiky. Není náhodou, že důležitá diplomatická jednání se konala v zdejších politickém závětrí, v Opavě, v Karlových Varech, v Teplicích a jinde. Nezapomínejme, že české a moravské pevnosti jako brněnský Špilberk, Olomouc, Terezín, Josefov a Hradec Králové sloužily za žalář politických vězňů. Nepřejde ani jedna generace a také české země začnou v předvečer revoluce 1848 procítat z politické letargie.

Tajné zasedání karbonářské vendity.

V jednotlivých kapitolách chceme sledovat genezi a vývoj neklidných událostí let 1815–1830 v širokém záběru i v detailech.

Vídeňský kongres – slavnost vítězů

Napoleonovo ruské tažení roku 1812 skončilo katastrofou francouzské armády. Tuto pohromu dovršila v říjnu 1813 čtyřdenní bitva národů u Lipska, kde se proti císaři Napoleonovi postavila víc než polovina Evropy. Rusové, Angličané, Švédové stejně jako dosavadní spojenci Prusové, Rakušané a Bavoři... Proti císařské Francii se vytvořila silná aliance několika armád. Po lipské porážce následoval už jen Napoleonův ústup. Ústup sice ještě brzděný císařovými obratnými taktickými manévry, ale přece jen ústup. Kolem Nového roku 1814 překročily spojenecké armády Rýn a vstoupily na francouzskou půdu.

V prosinci nařídil Napoleon odvodit sta tisíc nových branců a v okamžiku, kdy se válka přenesla na území Francie, jakoby ožil. Přešel náhle k protiofenzívě a podařilo se mu uštvět protivníkovi několik porážek. U Brienne 29. ledna 1814 zaskočil pruského maršála Blüchera a dosáhl malého taktického vítězství, ale 1. února jen o vlas unikl spojeneckému obchvatu. V pěti dnech mezi 10. a 14. únorem uštvěl spojencům tvrdé údery v sérii srážek u Champaubertu, Montmirailu a Château-Thierry i u Vauchamps a prokázal zde znovu své vynikající manévrovací schopnosti. Dne 12. února po bitvě u Château-Thierry prohlásil pln naděje a v připomínce vítězných let svého mládí: „Našel jsem opět své italské boty!“ Poté odmítl vcelku velkorysě nabídky příměří, ale svou porážku odvrátil jen o několik týdnů. Dne 18. února se mu ještě podařilo přinutit k ústupu rakouského maršála Schwarzenberga u Montereau. Každé boty se ale jednou ošoupou a stejně tak i ty Napoleonovy. Přesila spojenců byla nepřehlédnutelná. Počátkem března měl francouzský císař na domácí frontě před Paříží jen asi 75 tisíc mužů, kteří vzdorovali statisícovým armádám Rusů, Prusů a Rakušanů. Z jihu od Pyrenejí postupoval lord Wellington v čele spojené britsko-španělsko-portugalské armády. Dne 9. března uzavřeli spojenečtí diplomaté čtyř mocností v Chaumont-en-Bassigny novou vzájemnou smlouvu a zavázali se pokračovat v boji a donutit Napoleona, aby se vzdal všech

svých výbojů a vrátil Francii do hranic z roku 1792. Pochopili, že svá-
dět s francouzským císařem jako dosud srážky v poli na východ od
Paříže, ze kterých většinou vycházel jako vítěz, by jen prodlužovalo
vátku. Rozhodli se proto ukončit tu dlouhou agónii rázným postu-
pem k hlavnímu městu. Koncem března stanuli spojenci před Paří-
ží. Francouzský císař odmítl uznat svou porážku a postavil k obraně
hlavního města 17 tisíc vojáků pod vedením maršálů Marmonta
a Mortiera. Sám dorazil 29. března okolo půlnoci do města Troyes
a zrána pokračoval směrem k Fontainebleau, malému městu s ho-
nosným královským zámkem, vzdálenému necelých 60 kilometrů
na jihovýchod od Paříže. Provázel jej kromě jiných generál Armand
Augustin de Caulaincourt, vévoda z Vicenzy, od listopadu Napoleo-
nův ministr zahraničí. Dojeli sem v časných ranních hodinách 31.
března. Caulaincourt si k tomu dni ve svých pamětech zapsal: „Stále
ještě chyběly zprávy z Paříže. Císař teď litoval, že ztratil tolik draho-
cenného času a jsa si vědom následků, snažil se ho nyní všemi pro-
středky dohonit. Další zprávy sdělovaly, že nepřítel obsadil Meaux
a zaznamenané pohyby svědčily o přípravách k útoku na Paříž. Císař
už poslal do Paříže svého generálního adjutanta Dejeana.“ Dejean
měl ohlásit císařův příjezd do hlavního města spolu s příkazem mar-
šálům Marmontovi a Mortierovi, aby drželi Paříž ze všech sil. Již vel-
mi brzy měl však i Napoleon zjistit, že není o čem jednat.

Mezitím totiž 30. března po krátkém a divokém odporu u brá-
ny Clichy kapituloval velitel Paříže maršál Marmont a vydal hlavní
město nepříteli. Následujícího dne vtáhli spojenci do Paříže. Za prv-
ními jednotkami sem dorazili car Alexandr, pruský král Fridrich Vi-
lém III. a vrchní velitel rakouských vojsk kníže Schwarzenberg spolu
s ministrem zahraničí Metternichem. Pruští granátníci tábořili na
svazích Montmartru, rakouští dragouni cválali po pařížské dlažbě
a ruští kozáci napájeli své koně v Seině. Ve městě zavládl nebyvalý
klid a mlčení, někteří Pařížané dokonce vítěze vítali.

Napoleon obvinil Marmonta z nejčernější zrady a vyzval k zou-
falému odporu proti okupantům. Nikdo jej již neposlouchal, jeho
éra skončila. Museli zasáhnout jeho maršálové, aby jej přesvědčili,
že další odpor je marný. Konečně byl po mnoha odkladech nucen

*Kníže Klemens Václav Lotar Metternich,
rakouský ministr a od roku 1821 státní kancléř (1773–1859).*

přistoupit na bezpodmínečnou kapitulaci a podat demisi. Rezignoval ve prospěch svého syna Napoleona II. Dne 20. dubna se na nádvoří zámku ve Fontainebleau rozloučil s vojáky své staré gardy. Oslovil je: „Mé děti! Rád bych vás všechny přitiskl k srdci, dovolu, abych objal alespoň váš praporek.“ Byla to chvíle plná emocí. Z očí nejednoho

gardisty skanula slza a zámecký dvůr nese na paměť této události až do našich dnů označení „Nádvoří loučení“.

Pak již byl Napoleon eskortován do Provence, kde měl nasednout na britskou fregatu, která jej odveze na skalnatý ostrov Elbu při toskánském pobřeží. Tady mohl z vůle vítězů a pod dohledem britské flotily a britského komisaře sira Neila Campbella vládnout jako dobře střežený vládce nevelkého ostrova, čítajícího asi 12 tisíc obyvatel. Dovolili mu dokonce ponechat si titul císaře a podržet si jednotku asi jednoho tisíce vojáků. Nic víc.

Po dvou desetiletích téměř nepřetržitých válek byla Francie konečně poražena a Napoleonovo císařství svrženo společnými silami mocností Evropy. Jaká byla tehdejší Evropa, která zvítězila nad Napoleonem? Které síly rozhodly o jeho definitivní porážce a kdo měl nyní určit budoucí běh světa? V daném okamžiku to byly čtyři státy, jež byly s ohledem na svůj mocenský potenciál a politický vliv, na vojenské a hospodářské zdroje považovány za velmoci. Tyto čtyři mocnosti – Rusko, Rakousko, Prusko a Velká Británie – se již na jaře 1813 spojily ve velké alianci proti napoleonské Francii a nakonec dobyly vítězství. Nyní se chopily iniciativy při utváření poválečné Evropy.

V květnu 1814 byl uzavřen tzv. první pařížský mír mezi vítězi a novým francouzským panovníkem, jímž se nestal nikdo jiný než Ludvík XVIII. z dynastie Bourbonů, mladší bratr popraveného krále Ludvíka XVI. Po krátkém váhání mezi spojenci byl uznán za zákonného francouzského panovníka. Ve Francii tak nastala doba označovaná jako Restaurace Bourbonů. Podmínky Pařížského míru byly pro bourbonskou Francii velice mírné. Francie si mohla ponechat nejen své hranice z roku 1792, ale i některé enklávy, které jí tenkrát nepatřily. Nemusela ani platit válečné reparace vítězům. Platit jakékoli odškodné odmítl král Ludvík XVIII. jako představitel staronové dynastie velmi rezolutně.

Podle 32. článku pařížského míru se měl sejít ve Vídni diplomatický kongres, který stál před úkolem jak řešit otázku budoucnosti kontinentu. Když byl tento článek navržen, věřilo se, že kongres bude mít přelomový význam, a to jako výraz počátku nové éry, éry respektu k suverenitě států. Měl se stát základem pevného míru a nového uspořádání poměrů v Evropě.